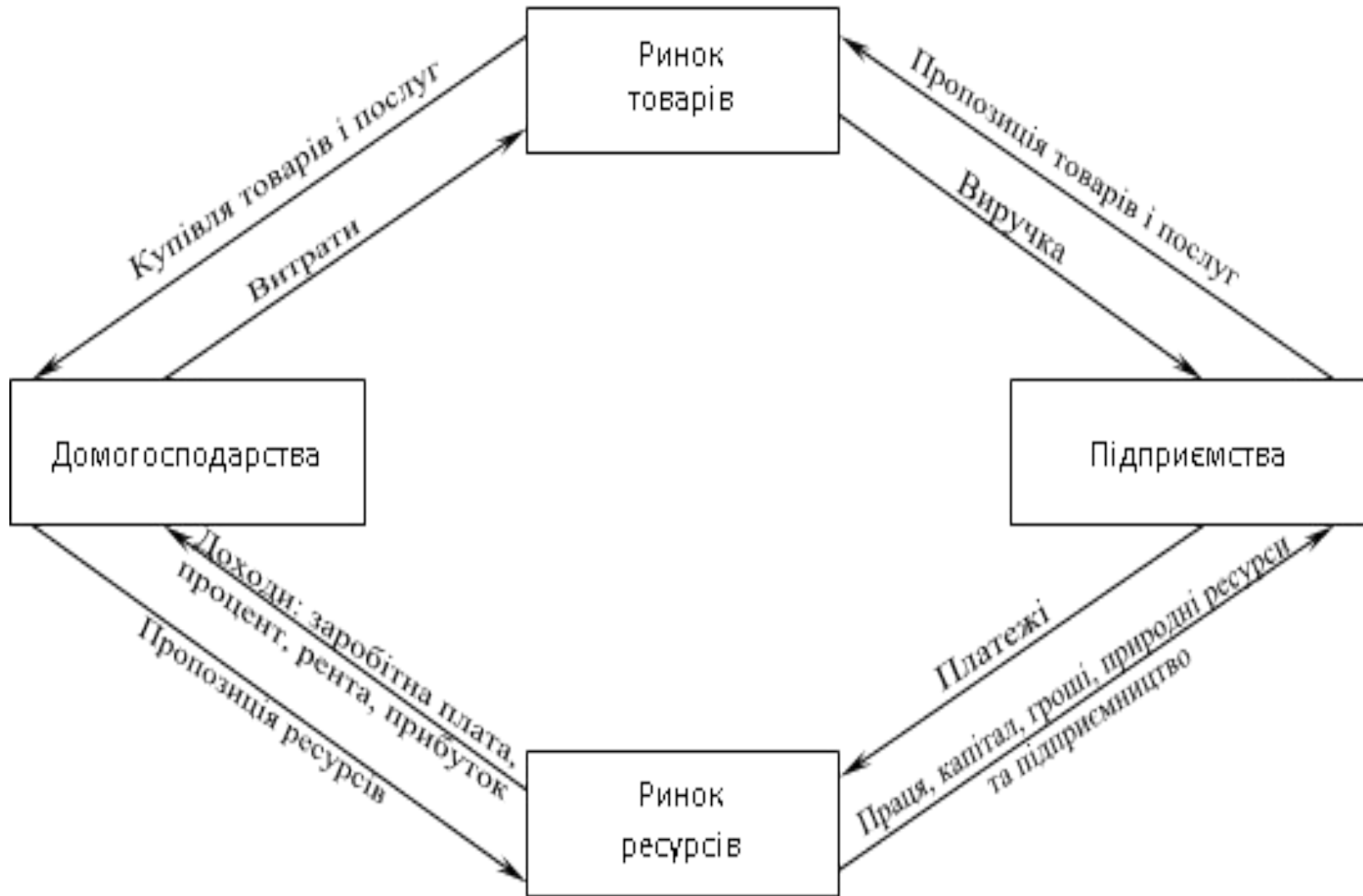

Ринкова економіка – це форма організації господарського життя суспільства, для якої характерні приватна власність на засоби виробництва й продукти праці, децентралізоване сімейне господарство й ринкова форма зв'язку між виробниками та споживачами.

Принципи ринкової економіки:

- ▣ **економічна свобода** – право користуватись і розпоряджатись ресурсами та доходами, свобода підприємництва);
- ▣ **конкуренція** – змагання за можливість повніше реалізувати власний інтерес (раціонально розподіляти ресурси, швидко орієнтувати виробництво на задоволення потреб);
- ▣ **автоматизм регулювання** (ті, хто керується інформацією, що її надають ціни, і вчасно переорієнтовується, мають певні вигоди, інші втрачають майно, капітал і доходи).

Модель ринкової економіки

Переваги та недоліки ринкової економіки

Переваги ринкової економіки

- ✓ можливість реалізації власних інтересів враховуючи економічну свободу суб'єктів;
- ✓ конкуренція є стимулом до науково-технічного прогресу;
- ✓ свобода та власний інтерес призводять до більш ефективного використання ресурсів.

Недоліки ринкової економіки

- ✓ ринок погано реагує на деякі загальнонаціональні потреби (освіта, культура, наукові дослідження, охорона навколишнього середовища);
- ✓ явища масових банкрутств, безробіття, соціального розшарування суспільства;
- ✓ конкуренція має тенденцію до затухання (її протидіють злиття фірм, що мають на меті посісти особливе, монопольне становище на ринку, а також укрупнення підприємств під впливом технічного прогресу).

Планова (адміністративно-командна) економіка – це система, де всі ресурси становлять власність держави, яка їй здійснює централізоване управління на всіх його рівнях. Держава вирішує, що, як і для кого виробляти.

Принципи планової економіки:

- ▣ **централізм** (привласнення державою та розподіл нею виробничих ресурсів, у визначенні цін і доходів завдяки плануванню);
- ▣ **ієрархія** (субординація, підпорядкування інтересів нижчих ланок інтересам вищих);
- ▣ **зрівняльність** (люди не отримують доходів як власники землі або капіталу, підприємництво реалізується тільки через «чорний» ринок, позбавлення заінтересованості у досягненні вищих результатів праці).

Модель планової економіки

Переваги та недоліки планової економіки

Переваги планової економіки

- швидке нагромадження виробничих ресурсів і перерозподілу їх у деякі пріоритетні сфери чи галузі;
- уникнення явного безробіття і очевидних злиднів;
- забезпечення всім певного рівня освіти і медичного обслуговування.

Недоліки планової економіки

- нездатність забезпечити технічний прогрес і раціональне використання ресурсів;
- несвобода у виробництві та споживанні;
- низький рівень задоволення потреб;
- хронічний дефіцит ресурсів і предметів споживання.

Змішана економіка – поєднання ринкових засад, традиційних форм господарювання і державних важелів управління для забезпечення найбільш ефективної комбінації ресурсів суспільства.

Принципи змішаної економіки:

- ▣ **плюралізм відносин власності** (свобода та рівноправність існування всіх форм власності);
- ▣ **розвинений ринковий механізм регулювання** (ринок через попит, пропозицію, ціну та конкуренцію зданий відрегулювати більшість економічних процесів);
- ▣ **значна роль держави в економіці** (державна підтримка функціонування ринкової системи шляхом забезпечення правової бази і створення конкурентного середовища, захисту конкуренції через антимонопольне законодавство; здійснює перерозподіл доходу і багатства; корегує розподіл ресурсів тощо).

Модель змішаної економіки

